

IZPUSTNI NASLOVI

Elipsa ali izpust je jezikovna figura, pomeni pa neuporabo jezikovne prvine, ki jo je iz besedne zveze lahko razbrati. Kot prvo je seveda treba določiti, kaj izpust sploh je in katere so vrste izpustov. Bally loči sobesedilne in okoliščinske izpuste (sta stvar govora) od »pri-razumljenih«, ki spada k jeziku. Sandigova se ne more odločiti, ali v besedilu nastopajo samo sobesedilni in okoliščinski izpusti, zato za splošno oznako uporablja besedo prihranek. Stavke s prihrankom pa imenuje okrajšani stavki. Macháčková vzpostavlja razliko med besedilnim izpustom in naslovnim izpustom. Prvi je navadno anaforičen ali navezovalen, drugi pa kataforičen ali napoveden. Po Macháčkovi so izpustni naslovi posledica:

- Prizadevanja po kratkosti
- Želje, da bi bralec pogledal besedilo in si prebral manjkajoče podatke
- Prvih dveh izpustov, kar da posebne nadpisne izpuste, pri katerih včasih ni mogoče dopolniti »manjkajočega člena«, ker bi bilo to prisiljeno.

Vseeno se Korošec nagiba k mnenju, da Ballyjeve sobesedilne in okoliščinske elipse ne bi šteli k pravim izpustom. Meni, da bi tisto, kar spada k govoru (parole) razumeli kot povedne okrajšave, izpust pa ohranili za pojave, ki so stvar jezika (langue).

Izpust kot sistemski pojav ima tudi sistemske omejitve, kakršnih povedne okrajšave, strnitve in nedokončani izrazi nimajo.

Korošec trdi, da za obravnavo in razvrščanje izpustov v časopisnih naslovih povsem ustreza Toporišičeva oznaka, po kateri pride do izpusta, če v sicer dokončanem stavku glede na stavčni vzorec kaj manjka. Pri tem je treba dokončani stavek razumeti kot besedilno izpolnitev stavčnega vzorca, saj samo iz te izpolnitve lahko prepoznamo vzorec in šele iz tega ugotovimo, ali je »na površini« kaj izpuščeno.

Razlog za nastopanje izpusta je največkrat gospodarnost s prostorom. Ta je zelo pomembna pri oblikovanju časopisnih naslovov in je mnogokrat zastopana tudi, če ni omejitve prostora.

3. 1 Izpust glagola *biti* v pomenu »nahajati se«

Z izpustom tega glagola v vlogi povedka nastajajo naslovi, ki so pravi naslovotvorni vzorci. Izpust sicer čutimo, vendar bi bila dopolnitev vzorca z izpuščenim glagolom precej prisiljena. Taki so naslovi vesti ali poročil o dogodkih iz diplomacije in politike. Zgledov je veliko, skoraj v vsakem izvodu časopisa po eden: *Sirotković v Ameriki; Anglež v Parizu*

3. 2 Izpust vezi

Vež je tu glagol *biti* ob samostalniškem, pridevniškem in povedkovniškem povedkovem določilu. V časopisnih naslovih je opuščena vež predvsem ob pridevniškem povedkovem določilu. Ta izpust nastopa tudi drugje – v telegramih, v radijskem poročevalstvu in, ko je stavčni vzorec z vežjo že prej nakazan:

Rim zaskrbljen; Vitalna pot pretrgana

3. 3 Izpust pomožnika *biti*

Izpušča se pomožnik kot morfem za izražanje časovnosti ob opisnih deležnikih na *-l*. to je v naslovih, kjer se poroča o preteklih dogodkih. To je najpogostejši izpust, ne samo v časopisnih naslovih, ampak tudi drugje, kjer je važna gospodarnost z besedami (telegram):

Uganda odprla mejo, Zasuta rudarja rešili

3. 4 Izpusti naklonskih izrazov

Te izpustne naslove je mogoče šteti za ekspresivne. Združujejo lastnosti vseh treh naslovnih funkcij: poimenovalno-informativne, informativno-stališčne in pozivno- pridobivalne, ki nedvomno prevladuje. To so naslovi avtorskih besedil. Izražajo hotenje ali nujnost tega, kar pomenijo besede v naslovu:

Zapolniti davčne vrzeli; Sprejeti akcijske programe

3. 5 Izpusti povedkov (glagolov premikanja)

Izpuste glagolov premikanja v naslovih najprej vzpostavimo kot skladijski vzorec iz predložnih snopov, šele nato pa iz pomena besed predložni zvezi vzpostavimo določen glagol:

Asad iz Kaira; Avtobus s ceste; S kolesom v otroka (Korošec, 1998: 156-147).

3. 6 Izpust predmeta

V časopisnih naslovih je zelo redek:

Zanetil potepuh?

3. 7 Ločilo kot znak za izpust

Ločili pomišljaj in dvopičje lahko v naslovih signalizirata težje določljivo izpuščeno enoto. Zgledov ni veliko, vendar so v grafičnem pogledu učinkoviti:

Trčenje tovornjakov: kritično!; Vrana vrani...